

ERGENLİK DÖNEMİNDE KİMLİK VE BAĞLANMA İLİŞKİLERİ: KİMLİK STATÜLERİ VE BAĞLANMA STİLLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Ümit MORSÜN BÜL*, Bilgen TÜMEN **

ÖZET

Amaç: Ergenlik, Erikson'un psikososyal gelişim kuramında kimlik yapılarının oluşturulduğu dönem olarak belirlenmiştir. Bağlanma kuramına göre bağlanma ve keşfetme davranışı birbiri ile bağlantılıdır. Kimlik oluşturma sürecinde de temel etkinlik bireyin keşfetme davranışını ortaya koymasındır. Bu yönleri ile kimlik ve bağlanma birbiri ile yakından ilişkili görünmektedir. Bu çalışmanın amacı ergenlik döneminde kimlik statülerinin bağlanma stilleri açısından farklılaşp farklılaşmadığını incelemesidir. **Yöntem:** Çalışmanın araştırma grubunu Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri ve Hukuk Fakültesi 1. sınıf öğrencileri olan 128 kız ve 73 erkek olmak üzere toplam 201 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada kimlik statülerini belirlemek amacı ile Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ) ve bağlanma stillerini belirlemek amacı ile de İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) kullanılmıştır. **Sonuçlar:** Çalışmanın sonuçlarına göre kimlik statüleri bağlanma stillerine göre farklılaşmaktadır. Başarılı kimlik statüsü dışında moratoryum, ipotekli ve dağınık kimlik statüleri boyutlarında bağlanma stilleri açısından anlamlı farklılıklar saptanmıştır. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları kuramsal bilgiler ve araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Ergenlik, kimlik statüleri, bağlanma stilleri

SUMMARY: THE RELATIONSHIP BETWEEN IDENTITY AND ATTACHMENT IN ADOLESCENCE: AN INVESTIGATION THROUGH IDENTITY STATUS AND ATTACHMENT STYLES

Objective: Adolescence has been viewed as the period of identity construction in Erikson's Psychosocial developmental theory. According to attachment theory, attachment and exploration are interrelated. The basic activity in the process of identity formation is trying new roles, in other words demonstration of exploration activity. These characteristics show that identity and attachment are interrelated. The aim of this study was to investigate if the identity status differentiated according to attachment styles. **Method:** The research group was composed of 128 female and 73 male first year students who attended departments of Educational Sciences and Law School in Ankara University. In this research, EOM-EIS (Extended Version of Objective Measure of Ego Identity) were administered to determine identity status and RSQ (Relationships Scale Questionnaire) were administered to determine the attachment styles. **Results:** In this study, it was found out that the dimension of moratorium foreclosure, diffusion identity status differentiated by attachment styles, without the exception of successful identity status. **Conclusion:** Findings were discussed in the light of Psychosocial Developmental Theory, Attachment Theory and other research findings.

Key words: Adolescence, Identity status, Attachment styles

GİRİŞ

"Ben kimim?" sorusuna verilen cevap olarak kısaca tanımlayabileceğimiz kimlik kavramı yaşantımızı biçimlendirmesi, yaşantımıza yön vermesi açısından insan gelişiminde en önemli kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Erikson'un (1968) tüm yaşamı ele alan gelişim kuramında ergenlik dönemi, özellikle ileri ergenlik dönemi, kimlik gelişimi açısından önemli bir evredir. Erikson'a göre ergenlikten önce varolan tüm aynılık ve sü-

reklilikler ergenlikte yeniden az ya da çok sorgulanırlar; çünkü bu evrede erken çocukluk dönemine benzeyen bedensel büyüme ortaya çıkmaktadır. Büyüyen ve gelişen ergenler kendilerini ne olarak hissettikleri ile karşılaştırmalı olarak başkalarının gözünde nasıl göründüklerini bulmaya çalışırlar (Erikson 1985, Kroger 1989).

Marcia Erikson'un psikososyal gelişim kuramının temel kavramlarını kabul ederek, kimlik yapılarının ölçülebilme sorunuyla yoğun olarak incelemiştir. Marcia (1989, 1994, 2002) kimliği, benliğin yapılandırılması olarak kavramsallaştırmıştır.

* Uzm. Psk., Ankara Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

** KÇU., Mersin Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Marcia (1989, 1994, 2002) seçeneklerin araştırılması ve bağlanma (commitments) değişkenlerini göz önüne alarak dört kimlik statüsü tanımlamıştır. Bunlar başarılı, askıya alınmış, ipotekli ve dağınık kimlik statüleridir. Başarılı kimlik statüsünde yer alan bireyler, etkin olarak olası seçenekleri araştırarak bağlanmalar oluştururlar. Askıya alınmış kimlik statüsünde yer alan bireyler, etkin olarak olası seçenekleri araştırırlar ancak belirgin bağlanmalarda bulunmazlar. İpotekli kimlik statüsünde yer alan belirgin bağlanmalarda bulunurlar ancak bu bağlanmaları oluştururken etkin araştırma sürecini yaşamazlar. Dağınık kimlik statüsünde yer alan bireyler ise geçici araştırmalarda bulunurlar ancak herhangi bir bağlanma oluşturmazlar.

Bowlby (1973) bağlanmayı, bakıcıya yönelik yakınlığı sürdürmeye hizmet eden içgüdüsel bir süreç ya da insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamaktadır. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi yeni doğanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder. Bowlby'nin kuramına göre temel bakıcılarla yaşanan deneyimler içsel çalışan modelleri oluşturur. İçsel çalışan modellerin içeriğini bireyin kendisi ve diğerleri hakkındaki bilişleri oluşturur. İçsel çalışan modeller bebektikten ergenliğe doğru sürekli olarak pekiştirilirler. Ergenlik döneminin sonu ise içsel çalışan modellerin daha sürekli ve değişime karşı daha dirençli olduğu bir dönem olarak görülmektedir (Zimmermann ve Stoll 2002). Çocukluk döneminde bağlanma ilişkisi tek yönlüdür. Çocuk bağlanma figürünün bakım ve ilgisine gereksinim duyar. Ergenlik dönemi ilişkilerde karşılıklılık ilkesinin geçerli olduğu ve ergenin de başkaları için güvenli bir üst olmaya başladığı dönemdir (Allen ve Land 1999).

Bartholomew, Bowlby'nin içsel çalışan modeller kavramını (bireyin kendisi ve başkaları hakkında olumlu ya da olumsuz temsillere sahip olması), kullanarak dört bağlanma stili tanımlamıştır. Bunlar güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleridir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler hem kendilerine, hem de diğerlerine ilişkin olarak olumlu

bilişsel modellere sahiptir. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler olumsuz benlik ve olumlu başkaları modeline sahiptirler. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeline sahiptirler. Son olarak da korkulu bağlanma stiline sahip bireyler ise kendileri ve diğerleri hakkında olumsuz modellere sahiptirler (Bartholomew 1990, Bartholomew ve Horowitz 1991).

Bağlanma ve kimlik ile ilgili kuramlar birbirinden ayrı görünmesine rağmen bir çok kesişme gösterirler. Bowlby'nin kuramında bağlanma ve Erikson'un gelişim kuramında kimlik tüm yaşama yayılan süreçler olarak işlenmesinde rağmen bağlanma ile ilgili araştırmalar daha çok çocukluk dönemine, kimlik ile ilgili çalışmalar ise daha çok ergenlik dönemine odaklanmıştır (Benson ve ark. 1992). Ergenlik döneminde kimlik yapılarının oluşturulmasındaki en önemli süreç keşfetme davranışıdır. Bağlanma kuramına göre destekleyici ve tutarlı davranışlar ortaya koyan bakıcılar çocuk için güvenli üst oluştururlar. Güvenli üst çocukların keşfetme, araştırma davranışı ortaya koymalarında kritik bir öneme sahiptir (Ainsworth 1989). Benzer olarak kimlik gelişiminde de seçeneklerin etkin bir biçimde araştırılması ergenin güvenli bağlanmalar içinde bulunmasına bağlıdır (Marcia 1989, 1994). Güvenli bağlanma, sürekli bağlanmalara (commitments) yol açan kişiler içi ve kişilerarası keşiflerin ortaya konulmasını sağlar (Benson ve ark. 1992). Marcia'ya (1989, 1994) göre güvenli bağlanma seçeneklerin etkin olarak araştırılmasını ve sürekli bağlanma davranışını ortaya çıkararak başarılı kimlik statüsünün oluşmasını sağlamaktadır. Ters durumda ise dağınık kimlik statüsü ortaya çıkmaktadır. Buraya kadar aktarılan bilgiler göz önüne alındığında kimlik bağlanma ilişkisinde bağlanma biçiminin, kimlik biçimlenmesindeki en önemli değişkenlerden biri olan keşfetme davranışının niceliğini ve niteliğini belirlediğidir. Etkin olarak gerçekleştirilen keşfetme davranışı bir biçimi ile de sürekli ve sıkı bir bağlanma biçiminin oluşmasını sağlamaktadır. Bu belirleme ışığında bu çalışmanın temel amacı Marcia'ın tanımladığı dört kimlik statüsünün, Bartholomew'in tanımladığı dört bağlanma stili açısından farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri ve Hukuk Fakültesi 1. sınıf öğrencileri olan 128 kız ve 73 erkek olmak üzere toplam 201 kişi oluşturmaktadır. Araştırma grubundaki katılımcıların yaşları 18-21 arasında değişirken yaş ortalaması 19,11 ve yaşlarının standart sapması ise 1,39'dur. Araştırma grubu belirlenirken, araştırma grubuna ders veren akademisyenlerin değerlendirmeleri dikkate alınarak, benzer sosyo ekonomik düzeylere sahip olmaları göz önünde bulundurulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kimlik statülerini belirlemek amacı ile Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ) kullanılmıştır. BKSÖ Bennion ve Adams (1986) tarafından geliştirilmiştir. BKSÖ, ergenlerin Marcia (1966) tarafından tanımlanan dört ayrı kimlik statüsünden (başarılı, askıya alınmış, ipotekli ve dağınık) hangisinde bulunduğunu belirlemeye yönelik, 64 maddeden oluşan bir kağıt-kalem ölçeğidir (Benion ve Adams, 1986). Ölçek Türkçe'ye Eryüksel ve Varan (1999) tarafından uyarlanmıştır. BKSÖ'nün güvenilirlik ve geçerliği, İzmir ve Hatay illerinde çeşitli ilköğretim, lise ve üniversiteye devam eden toplam 337 kişilik bir örneklemden elde edilen verilerle incelenmiştir. BKSÖ'nün iç tutarlılık katsayıları başarılı kimlik statüsü için .83; ipotekli kimlik statüsü için .87; askıya alınmış kimlik statüsü için .83 ve dağınık kimlik statüsü için .84 olarak bulunmuştur.

Araştırmada bağlanma stillerini belirlemek için İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) kullanılmıştır. İÖA Griffin ve Bartholomew'un (1994) geliştirdiği ilişki ölçekleri anketi 30 maddeden oluşmaktadır ve farklı maddeler toplanarak dört bağlanma prototopini ölçmek amaçlanmaktadır. İÖA Türkçe'ye Sümer ve Güngör (1999) tarafından kazandırılmıştır. Anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Sümer ve Güngör (1999) tarafından 123 öğrencinin katıldığı çalışmayla yapılmıştır. Anketin iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında ise .27 ile .61 arasında değişmektedir. İÖA test tekrar test

güvenirliliği her iki zamanda da ankete cevap veren 92 kişilik alt grupta değerlendirilmiştir. Bağlanma stilleri arasındaki korelasyonlar .54 ile .78 arasında değişmektedir.

İşlem

Çalışma da ölçme araçlarının sınıflar da uygulanması için derse giren ilgili öğretim elemanlarından izin alınmıştır. Ölçme araçları doldurulmadan önce araştırma grubuna çalışma ve ölçme araçları ile ilgili kısa bilgiler aktarılmıştır. Katılımcıların çalışmaya katılımın da gönüllülük esas alınmıştır. Ölçeklerin uygulanması araştırmacılar tarafından bir ders saatinde yapılmış olup yaklaşık olarak 45 dakika sürmüştür.

İstatistiksel Analiz

Dört kimlik statüsünün bağlanma stilleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) yapılmıştır. Her bir kimlik statüsündeki farklılıkları belirlemek amacı ile de Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Çoklu Karşılaştırma Testi (Post-hoc test) uygulanmıştır. Verilerin değerlendirmesinde anlamlılık düzeyi $P < .01$ olarak alınmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma, Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri ve Hukuk Fakültesi 1. sınıf öğrencilerinden oluşan araştırma grubu ile sınırlıdır.

BULGULAR

Kimlik statülerinin bağlanma stilleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile BKSÖ İÖA'dan elde edilen kimlik statüleri ve bağlanma stilleri puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçlarına göre bağlanma stilleri açısından kimlik statüleri puanlarının farklılaştığı saptanmıştır [Wilks Lambda (Λ) = 0.548, $F_{(12, 505.63)} = 10.76$, $p < .01$]. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak için tek yönlü ANOVA ve Çoklu Karşılaştırma Testi (Post-hoc test) uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıda her kimlik statüsü için ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 1 : Başarılı Kimlik Statüsünün Bağlanma Stillerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Kaynak	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	882.181	2	294.060	2.359	.073
Gruplar içi	24182.410	194	124.652		
Toplam	25064.591	197			

Tablo 2 : Askıya Alınmış Kimlik Statüsünün Bağlanma Stillerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Kaynak	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	4183.515	3	1394.505	10.483	.000
Gruplar içi	25806.349	194	133.022		
Toplam	29989.864	197			

Tablo 3 : İpotekli Kimlik Statüsünün Bağlanma Stillerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Kaynak	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	9087.634	3	3029.211	17.394	.000
Gruplar içi	33785.139	194	174.150		
Toplam	42872.773	197			

Tablo 1'de analiz sonuçlarına göre başarılı kimlik statüsü boyutunda bağlanma stilleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F_{(3-194)}=2.359$, $p>.01$).

Tablo 2'deki analiz sonuçlarına göre askıya alınmış kimlik statüsü boyutunda bağlanma stilleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{(3-194)}=10.483$, $p<.01$). Askıya alınmış kimlik statüsü boyutunda bulunan farklılığın hangi bağlanma stilleri arasında olduğunu belirlemek amacı ile çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre güvenli bağlanma stili ($\bar{x}=59.26$) ile saplantılı bağlanma stili ($\bar{x}=70.98$) arasında ($p<.01$) saplantılı bağlanma lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Korkulu bağlanma stili ($\bar{x}=62.27$) ile saplantılı bağlanma stili ($\bar{x}=70.98$) arasında ($p<.01$) saplantılı

bağlanma lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Saplantılı bağlanma stili ($\bar{x}=70.98$) ile kayıtsız bağlanma stili ($\bar{x}=62.91$) arasında ($p<.01$) saplantılı bağlanma stili lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 3'teki analiz sonuçlarına göre ipotekli kimlik statüsü boyutunda bağlanma stilleri açısından anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3-194)}=17.394$, $p<.01$). İpotekli kimlik statüsü boyutunda bulunan farklılığın hangi bağlanma stilleri arasında olduğunu belirlemek amacı ile çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre güvenli bağlanma stili ($\bar{x}=52.07$) ile kayıtsız bağlanma stili ($\bar{x}=68.34$) arasında ($p<.01$) kayıtsız bağlanma stili lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Korkulu bağlanma stili ($\bar{x}=50.75$) ile kayıtsız bağlanma stili ($\bar{x}=68.34$) arasında

Tablo 4 : Dağınık Kimlik Statüsünün Bağlanma Stillerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Kaynak	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	6034.563	3	2011	10.542	.000
Gruplar içi	37080.810	194	191.138		
Toplam	43115.374	197			

($p < .01$) kayıtsız bağlanma stili lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Saplantılı bağlanma stili ($\bar{x} = 54.78$) ile kayıtsız bağlanma stili ($\bar{x} = 68.34$) arasında ($p < .01$) kayıtsız bağlanma stili lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4'teki analiz sonuçlarına göre dağınık kimlik statüsü boyutunda bağlanma stilleri açısından anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3-194)} = 10.542$, $p < .01$). Dağınık kimlik statüsü boyutunda bulunan farklılığın hangi bağlanma stilleri arasında olduğunu belirlemek amacı ile çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre güvenli bağlanma stili ($\bar{x} = 40.70$) ile korkulu bağlanma stili ($\bar{x} = 55.00$) arasında ($p < .01$) korkulu bağlanma stili lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Korkulu bağlanma stili ($\bar{x} = 55.00$) ile saplantılı bağlanma stili ($\bar{x} = 37.50$) arasında ($p < .01$) korkulu bağlanma stili lehine anlamlı farklılık saptanmıştır. Korkulu bağlanma stili ($\bar{x} = 55.00$) ile kayıtsız bağlanma stili ($\bar{x} = 42.47$) arasında ($p < .01$) korkulu bağlanma stili lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

TARTIŞMA

Kimlik statülerinin bağlanma stilleri açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre kimlik statüleri bağlanma stilleri açısından farklılaşmaktadır. Daha önce yapılan çalışmalarda da (Kroger 1985, Grotevant ve Cooper 1985, Benson ve ark. 1992, Sümer ve Cozzarelli 1994, Schulteiss ve Blustein 2001, Reich ve Siegel 2002) kimlik biçimlenmesinde bağlanma stilleri açısından farklılıklar olduğu yönünde sonuçlar bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre başarılı kimlik statüsü dışında diğer üç kimlik statüsü boyutlarında bağlan-

ma stilleri açısından farklılıklar saptanmıştır. Kroger (1985) yaptığı çalışmasında başarılı ve askıya alınmış kimlik statülerinde bağlanma stilleri açısından farklılıklar olduğunu ancak ipotekli ve dağınık kimlik statüleri boyutlarında farklılıklar olmadığını saptamıştır. Sümer ve Cozzarelli (1994) yaptıkları çalışmada başarılı kimlik statüsü dışında diğer kimlik statüleri boyutlarında bağlanma stilleri açısından farklılıklar olduğunu belirlemişlerdir. Reich ve Siegel (2002) yaptıkları çalışma da güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin diğer bağlanma stillerine sahip kişilere göre ego kimlik gelişimi açısından daha ileride olduklarını belirlemişlerdir.

Çalışma da başarılı kimlik statüsü boyutunda farklılık çıkmaması Sümer ve Cozzarelli'nin (1994) çalışması sonuçları ile benzerken, Kroger'in (1985) çalışmasının sonucuyla farklılaşmaktadır. Bu durum kullanılan ölçme araçlarından kaynaklanmış olabilir. Bu çalışma da ve Sümer ve Cozzarelli'nin (1994) yaptığı çalışma da aynı ölçme araçları kullanılırken, Kroger'in (1985) yaptığı çalışmada ise farklı ölçme araçları kullanılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre askıya alınmış kimlik statüsü boyutunda, saplantılı bağlanma stili ortalaması diğer üç bağlanma stili ortalamasından daha yüksek olduğu bulunmuştur. İpotekli kimlik statüsü boyutunda ise kayıtsız bağlanma stili ortalaması diğer üç bağlanma stili ortalamasından yüksek olduğu bulunmuştur. Dağınık kimlik statüsü boyutunda ise korkulu bağlanma stili ortalamasının diğer üç bağlanma stili ortalamasından yüksek olduğu bulunmuştur. Askıya alınmış kimlik statüsü boyutunda olumlu başkaları modeline sahip olmak seçeneklerin araştırılması davranışını

ortaya çıkarırken, olumsuz benlik modeline sahip olmak seçeneklerin araştırılması davranışından sonra bağlanma davranışının ortaya konulmasını engellemektedir. İpotekli kimlik statüsü boyutunda olumsuz başkaları modeline sahip olmak seçeneklerin araştırılması davranışını engellerken, olumlu kendilik modeline sahip olmak bağlanma davranışının ortaya konulmasını kolaylaştırmaktadır. Dağınık kimlik statüsü boyutunda olumsuz benlik ve başkaları modeline sahip olmak hem seçeneklerin araştırılması hem de bağlanma davranışının ortaya konulmasını engellemektedir (Sümer ve Cozzarelli 1994, Reich ve Siegel 2002). Olumlu başkaları modeline sahip olmak ergenlerin, bağlandıkları kişileri güvenli üst olarak belirleyip, daha bir güvenle keşfetme davranışı içerisine girmesini sağlamaktadır (Ainsworth 1989). Ergenlik döneminde güvenli üstü ana-babalardan çok ergenlerin arkadaşları özellikle de romantik ilişki içerisinde oldukları kişiler oluşturmaktadır (Trinke ve Bartholomew 1997). Ancak ana-babaların ergenler için önemi azalmamıştır. Ergenler kısa dönemli kararlarında daha çok arkadaşlarının ya da romantik ilişki de oldukları kişilerin görüşlerini önemserken, uzun dönemli ve daha önemli konularda ana-babalarının görüşlerini önemserler (Steinberg 2002).

Kimlik biçimlenmesi, her ergenin üstesinden gelmesi gereken gelişimsel görevlerden birisidir. Yaşam alanları ile ilgili keşfetme davranışlarını ortaya koyma ve bu yönde bağlanma davranışları oluşturma, yaşamın daha sonraki dönemlerinde başarılı olmak için çok önemli bir yere sahiptir. Bu nedenden dolayı ergenlerin kimliğini başarılı bir biçimde yapılandırmasında, ilgili uzmanlar ergenlere yardımcı olabilirler. Ergenlerin bu süreçte yaşayacakları çatışmalarla baş etmesinde ve bu çatışmalara karşı etkili baş etme stratejileri geliştirmelerinde yardımcı olabilirler. Uzmanların, ergenlerin kimlik yapılandırma sürecinde, bu sürece büyük etkisi olan bağlanma örüntülerini de göz önünde bulundurmaları gerekir. Ergenlik döneminde temel bağlanma örüntüsü oluşturulan kişiler ile ergen arasındaki ilişkiler kimlik biçimlenmesi sürecinde önemli bir yere sahiptir. Uzmanların, ergenlerin kimlik yapılandırma süreçlerinde yaşayacakları çatışmalarda, ergenlerin temel bağlanma örüntüleri

oluşturdukları kişiler ile arasındaki ilişkileri doğru bir biçimde değerlendirmeleri, yardım sürecine büyük katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada kimlik değişkeni ile bağlanma değişkeni arasındaki ilişkiler kimlik statüleri ve bağlanma stilleri göz önüne alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Kimlik bağlanma ilişkisi göz önüne alındığında temel olarak keşfetme davranışının niteliği ve niceliği bu ilişkinin biçimini belirlemektedir. Bu nedenden dolayı bundan sonra yapılacak çalışmalarda kimlik değişkenini hem statüler boyutunda hem de seçeneklerin araştırılmasını ve bağlanmayı ayrı ayrı ölçen modellerin, örneğin seçeneklerin araştırılması ve bağlanma değişkenlerini ayrı ayrı değerlendiren Berzonsky'nin Sosyal-bilişsel modeli (Berzonsky 1992, 2003), Luycky ve arkadaşlarının (2006) seçeneklerin araştırılması ve bağlanma değişkenlerinin farklı düzeylerini göz önünde bulundurdıkları modelinin, ve ölçme araçlarının kullanılması kimlik bağlanma ilişkisinin niteliğini değerlendirme de daha yararlı olacaktır.

Bu çalışma da elde edilen sonuçlar çalışmanın araştırma grubunu oluşturan benzer grupları değerlendirmede kullanılabilir. Bundan sonraki çalışmalar da daha geniş gruplarla çalışma yapılması, kimlik bağlanma ilişkilerinin daha iyi bir biçimde değerlendirilmesini ve elde edilen sonuçların daha geniş gruplara uyarlanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Ainsworth MD (1989) *Attachment beyond infancy*. *Am Psychologist* 44(4):709-716.

Allen JP Land D (1999) *Attachment in adolescence*. *Handbook of Attachment Theory, Research and Clinical Applications içinde*, J Cassidy, PR Shaver (Ed), Guilford Press, New York.

Bartholomew K (1990) *Avoidance of intimacy: An attachment perspective*. *J Social Personal Relationships* 8:147-178.

Bartholomew K, Horowitz LM (1991) *Attachment styles among young adolescents*. *J Personality Social Psychology* 61:226-244.

Bennion LD, Adams GR (1986) *A revision of the extended version of the objective measure of ego identity status; an identity instrument for use with late adolescents*. *J Adolescent Research* 1:183-198.

- Benson MJ, Haris PB, Rogers CS (1992) Identity consequences of attachment to mothers and fathers among late adolescents. *J Research Adolescent* 2(3):187-204.
- Berzonsky M (1992) A process perspective on identity and stress management. *Adolescent Identity Formation içinde GR Adams ve RM Montemary (Ed) Sage Pub, Newbury Park, s:193-215.*
- Berzonsky MD (2003) Identity style and well-being: Does commitment matter?. *Identity: An International Journal of Theory and Research* 3:131-142.
- Bowlby J (1973) *Attachment and Loss: Vol. 2 Separation. Basic Books, New York*
- Erikson EH (1968) *Identity: Youth and Crisis. Norton, New York.*
- Erikson EH (1985) *The Life Cycle Completed. Norton, New York.*
- Eryüksel GN, Varan A(1999) Benlik Kimliği Statülerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Makale.
- Griffin D, Bartholomew K (1994) The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. *Attachment Processes in Adulthood: Advances in Personal Relationships içinde, K Bartholomew ve D Perlman (Ed), Jessica Kingsley Publishers, London, Vol. 5, s:17-52.*
- Grotevant HD, Cooper C (1985) Patterns of interaction in family relationships and the development of identity exploration in adolescence. *Child Dev* 56:415-428.
- Kroger J (1985) Separation-indivuation and ego identity status in New Zealand university students. *J Youth and Adolescence* 14(2):133-147.
- Kroger J (1989) *Identity in Adolescence: The Balance Between Self and Other. Routledge, New York.*
- Luycky K, Soenens S, Goossens L (2006) The personality-identity interplay in emerging adult women: Convergent findings from complementary analyses. *Eur J Personality* 20:195-215.
- Marcia J (1989) *Identity and intervention. J Adolesc* 12:401-410.
- Marcia J (1994) *The emprical study of ego identity. Identity and Development: On Interdisciplinary approach içinde, HA Bosma (Ed), Couf, Thousand Oaks, s:67-80.*
- Marcia J (2002) *Adolescence, identity, and the Bernardone family. Identity: An International J Theory and Research.* 2(3):199-209.
- Reich WA, Seigel H (2002) *Attachmnet, ego identity development and exploratory interest in university students. J Social Psychology* 5:125-134.
- Schultheiss DP, Blustein DL (1994) *Contributions of family relationship factors to the identity formation process. J Counseling Development* 73:159-166.
- Sümer N, Cozzarelli C (1994) Attachment style differences in ego identity status and self concept. Paper presented at the 66th Annual Convention of the Midwestern Psychological Association, Chicago, II.
- Sümer N, Güngör D (1999) Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi* 14(43):71-106.
- Steinberg L (2002) *Adolescence, Third Ed, Mcgraw Hill Inc, New York.*
- Trinke SJ, Bartholomew K (1997) Hierarchies of attachment relationships in young adulthood. *J Social and Personal Relationships* 14(5):603-625.
- Zimmermann P, Stoll FB (2002) Stability of attachment representations during adolescence: the influence of ego-identity status. *J Adolescence* 25:107-124.